د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

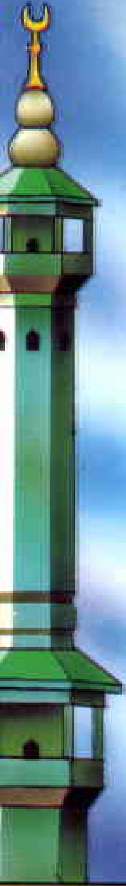

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشـ
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمـــه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل.

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨/١٨٦٥

رقم الايداع ١٨/١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دکتاب نوم : دخالق اومخلوق ترمنځ د واسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مکتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان.

دچاپ نېټه ٤/ جمادی الثاني - ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پېژندنه	ع
د څېړونکي سریزه	۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	۱۸
چاچې قرآن ولوستلو او عمل يې ور باندې وکړ...	۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي	۲۴
غیر مشروع واسطه	۲۹
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لري کولو واک نشته	۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام....	۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په دری ډوله دي	۳۹
شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري	۴۳
د امن په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي.	۵۳
دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي	۵۷
په الله باندې توکل او پراخې د الله تعالی څخه وېره او امید سائل د توحید څخه عبارت دی.	۶۲
هغه اشیاء چې الله پیدا کړي دي انکار تري نشي کیدای.	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقیني خبره ده چې دانسان
دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دادی
چې دی به دالله تعالی عبادت او بندګي کوي، او
د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ
الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ) ددې مدعی دثبوت
یو څرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت
کښې الله تعالی فرمایلي دي: او نه دی پیدا کړي ما
پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي
دي چه ځما عبادت وکړي. او انسان هله دکمال
مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالی په عبادت او
بندګۍ کښې دالله پاک دحکمونو مطابق په سیې او
حقیقي معنی سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شك نشته چې
انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې
الله پاك فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْ آدَمَ وَحَمَلْنَا
هُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ..... الآیه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکې او د ژیاتو خانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو خانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپېژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولېږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یوا ځنۍ

= او یقیناً عزت ورکړی دی مونږ
اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او دریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پيژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبياؤ کښې اخرني او غوره پيغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شريعت يې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شريعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قياس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بيا هم يوزيات شمير خلق د وسيلې متعلق په دې عقيده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول يو ضروري او لازمي امر دی! د وی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قياس څخه کار اخلي او وايي:

د لته په دنيا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله واليانو، وزيرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنليکونه يعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضينو له خوا نيغ په نيغه وړاندې شي، نو بيا کله داسې وي چې هغه هيڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کتنه په کښې کوم مثبت او اغیز من اجراءات صورت نه نیسي، دغه راز دوی وایي: کله چې څوک واسطه ونه لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې په یواځې ځان ود تلل که ناشونی نه وي نو دزیاتو مشکلاتو ځخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوی وایي: کله چې یو سړی صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته دوالیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبة زیات اهمیت ورکوي.

دوی د خپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب وایي: عوام الناس یعنی عادی خلق په دې خاطر چې ګناه کاران دي نو د حاجتو نو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنی اولیایي کرام، نیکان بندګان واسطه کاندې چې د الله پاک در بارته یې غوښتنې وړاندې کړي.

دوی بیاد همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورتګ د دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د (الواسطة بین الحق والخلق)، په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسي په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکښې، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د شرک والي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمد وایي: دا دې وړ ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعي په مهال خپله کینه او تعصب شاته وغورځوي نو هغه به ورته دا خبره مبالغه نه ښکاري حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځلکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درانه د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره
درو وپیژند او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څیړونکي
په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه
او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په
آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب
تر پایه پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجه دې ټکي ته اړوم چې د
څیړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شمېره
ورته ورنه کړل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل
په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې
سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب
شروع کیږي.

پس دا دی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم
او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته
په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد وآله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۱۴۱۵/۳/۸ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لَنډه پیژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی .

تیمیّة د ده نیابی نوم دی چی اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښی یوه داسی عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چی په خپل قبیل او سیمه کښی یی په علم، پوهه، ذکاوت او تقویٰ کښی ساری نه درلوده او بیا دهغی د اولاد په سلسله کښی تیمیه د هغه چا لپاره تخلص وګرځید لوچی د هغی سره یی په علم او ذکاوت کښی مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښی د ربیع الاول د میاشتی په لسمه[۱] نیټه د حران په ښار کښی زیږیدلی دی، او کله چی تاتاری یرغلګرو قوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ نو شیخ د شپږو[۲] کلونو په عمر وُ چی والد صاحب یی رک او د کورنی نور غړی د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښی خپلی زده کړی نه چی په حران کښی یی پیل کړی وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.
څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوی حافظې او اعلی ذکاوت څښتن و، نو له دې کبله د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به تر سينه کوم ملګری او يا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره نيغ کله څنګه چې به يې استاذ د درس ورکړي وو، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدايي ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.
شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو رښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره کړېده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمان داری او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادی مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يو والی ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده څیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړه کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاو و نه گاللي دي چې تاریخ به یې ترقیامته هیر نکړي دی په خپل عمر کښې ډیر بیساره علمي ځواک خاوند وُ الله پاک ورته په خپله مهرباني سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته تراوسه حیران پاتې دي.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللّٰهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) و پوښتل شو، نو دی په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه په ځینو

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ه د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د خیرو نکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې منده ل شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو د اراؤ او مسلکونو په باب کاني معلومات او اګاهي درلوده، د غه رازې د ټولو مشهورو مذهبونو متعلق هم دا سې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه و شوه نو ده به وخت په د غه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې دا سې فتوا ګاني ورکړي دي چې هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لري. ټول دلیل دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چې د ده په نزد سیځی «صحیح» ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دې برخه کښې د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چې به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښې سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسې گمان کاوه چې گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسې گڼله چې بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښې معلومات نه لري.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملې څخه د ابن الوردی په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چې (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښې پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یې په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسې گمان کاوه چې گنی په نثر سره به یې ځواب نوشته کوی، ولی ده چې کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آورولو نو وولیدل چې تقریبا (۱۸۴) بیتونه یې د سوال د اشعارو د بحر او قافیې مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علوموا د فنونو رعایت پکښې په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملې څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ه په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة) کښی لیکلی دی: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخی نه کوله او ځما دی په الله (ج) باندی قسم دی چی ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کښی د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چی کله به په یوه مسئله کښی کوم حدیث موجود وُ او دی به په دی پوه شو چی دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حدیث به یی معمول بها گرځولوا و د همدغه حدیث په تقاضا به یی فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تا تو څخه به یی د بل هیڅ چا قول ته که هر څوک به وُ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښی خاص او ځانگړی مهارت درلوده. او همدغه وجه ده چی تالیفات یی واړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر (۱۰۰۰) څخه زیات حساب شوی دی.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبی د ده مشهور د شاگردان دی، او د دغه پر ډول علمی شخصیتو نورو زل او جامعی ته وړاندی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جوته ونی په برخه کښی یو ځرگند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په (البدایه والنهایه) کښی لیکلی دی چی شیخ الاسلام ابن تیمیة د (۷۲۸) ه کال د ذی القعدی د میاشتی په (۲۰) نیټه د دوشنبی د شپی سحرمهال یعنی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څنګه روح خپل
حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان
کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا (۸۰) ځله ختم کړی و، او په
یو آتیایم (۸۱) وار سره د سورة قمر اخرنی آیاتو تر (اِنَّ
الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَّنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ
مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ) ته رسیدلی و چې بیا د سورة رحمن د اول
څخه متباقي قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن
المجد او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی
قرأت ډیر خوښولو په همدغه ورځ ده ته د غسل ورکولو
څخه مخکښې ختم کړ.

څو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ رح په جنازه کښې
(۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۳۰۰) زره پورې نارینه حاضر
وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې
د حاضرینو څخه یو ټولګی په دې خبره اتفاق لري چې په
شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰)
څخه زیات و، او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبلؒ
د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره
لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې را جمع شوي و.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس
چې کله په جنازه کښې د دومره زیاته ګڼه ګوڼه ولیدله
نو په اوچت آواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی !.

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ درهم او دینار په میراث سره نه دی پرینبی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په ده باندی د رحمت ږی او جنت الفردوس دی ور له نصیبه وګرځوی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د شيرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سيئات اعمالنا من يهده الله فلا مضل له، و من يضلل فلا هادی له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله.-

امابعد: د الله تعالی او مخلوق، يعنی د الله پاك او بنده کانو تر مينځ د واسطې مسئله يقيناچې ډېره "خطرناکه" خطيره مهمه او درنه موضوع ده خوافسوس چې اکثره مسلمانان نرينه غافل او ناخبره دي.- او د همدغه غفلت نتيجه ده چې نن دغه اوْ هام پرستې اوبې لارې تو بو نه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وينو او گوروېې او د هغه نصرت او تائيد څخه د کوم وعده چې الله پاك له مونږ سره د شريعت په پيروی او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښی کړې وه محروم او بې برخې يو، الله تعالی په خپل مبارك کتاب قرآن کريم کښی فرمايلې دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.» (۱)
«او حق دي په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»
همدارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي:
«إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ» (۲)
که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نو مدد
به وکړي الله له تاسې سره او ثابت او ټينګ به کړي
قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمايي:
«وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.» (۳)
او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره
دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه يې فرمايلي دي:
«وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» (۴)
او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا.»
(اوس د غه نصرت چيرته دی، د غه عزت چيرته
دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چيرته ده؟!
د حق او خلق يعنی د الله تعالیٰ او بندګانو ترمينځ
د واسطې پيژندلو په برخه کښی خلق درې ډلې شوي
دي:
(۱) يوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله
صلی الله عليه وسلم د شريعت د تعليم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د یواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

د دې دیوي (خلقو) پوچې دعوې په وجه د دغه شریعت یواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره یې مسمی کړې دې، او د هغو عبادتونو په برخه کښې، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د دوی یې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره یې یاد وی، او په حقیقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي وسوسې او شیطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی،..

دوی د دغه منحرفې عقیدې د روا جولو لپاره هغه آوازې داسې اوچتوي: « حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ رَبِّي »!! یعنې زړه می راته د هغه رب څخه خبر راکړې دې!!

دوی په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې کوم چې د شریعت پیروي، تقوی او مسخرې کوی او وایی: د دې هغه مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دې، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې څخه هغه علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصله وی، ددې د دغه فتنې په وجه ډیر عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړيې روان کړل.

د وې د ډېرو غيرو مشروع امورو کوم چې د دوی په کتابونو کښې ليکل شوي دي، مرتکب کرځيدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمايې د دوی د ارتداد، کفر او قتلولو اسباب کڼي.

د وې د شريعت د لومړي اصل څخه يا داچې خبر نه دی، او يا داچې په زوره يې خپل قانونه په ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر څوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په خپل نبي محمد صلی الله عليه وسلم باندې نازل کړې دې عمل وکړي نو هغه په يقيني توګه کافر دی، او په کفر کښې يې هيڅ شک او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمايلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کيدای دوی ترهغه پورې چې حاکم کړي تا لره يعنې فيصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا و نه مومی دوی په خپلو زړونو کښې ځښکان د هغې فیصلې نه چې تاکړی دی، او ویې منی دوی په منلو سره یعنې بې له جګړې په خوښئ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم درښا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې دا شوه چې په تېرو تیارو کښې روان شو او د خپلو او هامو او خیالاتو په جال کښې ګیر شو، او بیا د هغو پوچو او پرسو ده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلي دي:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيٰتِ رَبِّهِمْ وَلِقَآئِهٖ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا) (۱)

(۱) کهف: ۱۰۳-۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وو ایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیاکښی، او دګمان کوی چې یقینا دوی ښائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفرېې کړې دي په آیاتونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه درو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندې تیشل شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او څنې یې د څنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«ستفترق امتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان و سبعون فی النار، وواحدة فی الجنة وهی من كان علی مثل ما انا علیه واصحابی»

رواه ابوداود، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردي دي چې امت به مې په دريو ډلو تقسيم شي چې دوه او يا به يې په اورکښې وي يعنې جهنم ته به ځي او يوه ډله به په جنت کښې وي يعنې جنت ته به ځي، او دغه ډله هغه څوک دي چې په داسې دين، ملت او لاره دروي کومه چې زما او زما د ملګرو (صحابه وو) طريقه، لاره او دين دی»

دغه حديث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سيي سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کړی دی -

۲- دويمه ډله د دوی څخه هغه څوک دي چې د دغه واسطې په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او مقصد کيدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د نورو انبياوو، او نيکانو خلقو ذوات واسطې نيولي دي او دا عقيده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هيڅ عمل نه قبلوی مګر هله يې قبلوی چې په دغو واسطو سره الله ته پنا وړ وړی، او دغه واسطې د دوی لپاره دالله پاك په وړاندې وسيله ګرځي (تَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پېرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه د الله د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دروازو کښې یې پیره داران او څوکیداران ودرولي وي، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شي ورننوتلی هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړی شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو د غه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالیٰ د کلام سره ضدیت لري حُکه الله پاك فرمایي:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هرکله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم دعا د دعاکوونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دې منی حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما ریښتین دې وکړي په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي.

---

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت کښې د يته گوته نيول شوي ده چې الله تعالیٰ ته د رسيدو لپاره يوا ځنۍ واسطه په الله تعالیٰ باندې قوي او سپي ايمان لرل دي او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت کښې عبادت د ايمان څخه وروسته ذکر شوي دي، او دا په دې خاطر چې خلق د يته متوجې شي چې عمل صالح يعنې نيك عمل ډېر زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دي او الله تعالیٰ چې په قرآن کريم کښې د کومې وسيلې ذکر کړې دې د هغې څخه هم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې کوي، او د الله تعالیٰ د رحمت د روازې درته پرانزي او جنت ته دې ور ننباسي الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿ يَآ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْآ اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (١)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وويرېږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والي په

---

(١) مائده: ٣٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږئ.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپور تیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلي دي:

«اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «راملادشه ورته وایی» په خپله هغوې خپل رب ته نژدې والي لټوی چې کوم یو به له دوې نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوې د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا رب له عذابه ویره کیداې شی.

په دغه مبارك آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیك اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یوا ځنئ لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاك ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلرئ او هغه نیك بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او اړتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذوا تو باندې اتکا کوي او د ځپلې غلطۍ اوتيروتنې پروجه نه نيک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه داده چې د دې د الله تعالی هغه مبارك قول چې په هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمايلي دي :

﴿قُلْ لَآ أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ (۱)

هير کړي دي اويا ترېنه هيرشوې دي ، ځکه په دغه آيت کښې الله پاك فرمائي :

پيغمبره ! دوی ته او وايه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالك يم او نه د ضرر د فع کولو مالك يم .

د غه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پکښې فرمايلي دي : ای فاطمې ! دځپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه ځکه چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

د غه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم د غه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړ شي نو د هغه عمل قطع شي مگر د دری څیزو نو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوی.

د غه حدیث چې معنا یې ذکر شوه مسلم روایت کړی دی په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یو داسې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د غه طائفې د رد د پاره همدغه کافی دی.

د غه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول د ر مختار او د احناف بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړی دی: «وَاکْرَهُ اَنْ یَّسْاَلَ اللّٰهَ اِلَّا بِاللّٰهِ» دی وایی زه دا خبره بده گڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) د غه حدیث چې معنایی ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څه باندې د الله نه سوال شي.
همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشويو ذواتو ذوات واسطه نيول جائز واى نو خامخا به يې ذکر په هغو د عامو نو کښې راغلې واى چې په قرآن کريم او احاديثو کښې موجودى دى.
هو: کله چې د يو مسلمان سره دا شوق پيدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات يا د هغو اعمالو د جملې څخه په يو عمل يا د الله تعالى د نومونو څخه په يو نوم، او يا د ده د صفتونو څخه په يو صفت باندې سوال وکړي.
(۳) - د مسلمانانو څخه څنې داسې کسان دي چې هغوى د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه يو رسالت ګڼې چې بيا د غه رسالت د تبليغ، تعليم او تربيې څخه عبارت بولي، د غه پول دوى د د غه رسالت اهميت، او ورته د بشرى ټولنې د ضرورت او اړتيا اندازه هم درک کړى ده، او همدا وجه ده چې دوى په ډيرې چلتۍ سره محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يعنى د رسول الله صلعم شريعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دين باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دى

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره او سطره عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته په لوی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریې په دې برخه کښی د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَاءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ص) او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اوباسی دوی له تیارو (دکفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښوونه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه پله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکرشوی، حدیث کښی ورته کوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي.

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نوځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نااشنا کرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د ځانونه یې ورنه په لرې مسافه کښې نیولې دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولی دی.

د غه مصیبت او فتنه د ډیرې پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمربن عبدالعزیز رضی الله عنه د دوی د جملې څخه په دې هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایي: یوا طرافي او بانډه چې به، یوتا وړه او نارو ا عمل تر سره کوي او داکمان به ور باندې کوي چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دین نه وي.»

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د یو حدیث مفهوم داسې دی:

د اسلام منونکي لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوري وو، دا رنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس ښیک مرغه او مبارک دي وي حال د غریبانو-

د غو غرباؤ ته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زیرې په دې ډول سره ورکړی دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً
اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ
وَهِیَ: مَنْ كَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکي ډله» یقیناً هغه څوک دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروي، الله پاک دې ورله مرې مرحوم وګرځوي او د ژوندو به ژوند کښې دې ورله برکت واچوي او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دې ورسره مدد او مرسته وکړي څکه همدوی دي چې د هدایت او لار ښوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دي، او د تقوی او سمې لارې په لو ر بلو نکي او داعیان دي، چا چې د دوئ سره دښمني کړې ده نو هغوی هلاک شوي دي، او چا چې د دوي پیروي پرېښې ده نو هغوی گمراه شوي دي، د دوي دعوت بالکل علني او ښکاره دي، او د حق په لار کښې د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویرېږي.

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پرېږد و چې د دغه واسطه په هکله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښې تشریح او روښانه کړې۔

دا رساله د د ې وړ ده چې په طلاؤ یعني په سرو زرو سره و لیکل شي او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره و لولي تر څو د غفلت د خوب څخه را بیدار شي او د نصرت، قوت او سرلوړی په لو رې گامونه اوچت کاندي او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته هیڅ د ل او پرې وتل، او په عاجزۍ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د بارو نو د دروازو مسح کول او ښکلول پرېږدي۔

وصلى الله على سيدنا محمد معلم الخير، وعلى آله وصحبه وسلم۔

محمود مهدی الاستانبولی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوم چې یو بل سره په ځینو منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه وویل:

د الله پاک او زموږ ترمنځ ځانګړی یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه موږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله ج او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین - ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وي چې موږ ته د الله تعالیٰ د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دې په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دي الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوي یې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، څکه مخلوق په دې نه پوهیږی چې الله پاک د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د هغو د ستا نو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړی دی، او د هغو د بنمنانو لپاره یې د کوم کار په کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړی ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دی۔

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالیٰ د اسماؤ حسنیٰ او (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نور امثال دي چې اکاهي حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله هغو بندګانو ته را لیږلی دی ارتباط او اړه تیا لری۔

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې د الله پاک پرنز د باندی د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې د او چتو درجو او عزت خاوندان دی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوك چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوي په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي.

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې

وکړ نه به ګمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

(یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ . وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ .) (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوي او نه به دوي غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکي دا ور (یعني دوزخ) دی، دوی په دغه اورکښې همیشه وی -

همدغه په ول الله تعالیٰ فرمایي؛

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغې زما له طرفه تاسو ته هدایت نو هر چاچې متابعت وکړو د هدایت ځما پس نه به دی ګمراه کیږی (په دنیاکی) او نه به بد بخت شی (په آخرت کښې) او هر چاچې زما له یاده مخ وګرځاوه، پس بیشکه ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ دله په ورځ د قیامت کښې ړوند، و به وایي (دغه ړوند کافر) ای ربه ځما ولې دي پاځولم زه ړوند حال داچې زه بینا وم (په دنیاکښې) و به وایی دغه شان راغلی ؤ تاته آیاتو نه ځمونږ پس هیرکړې ؤ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیرکړی شی

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخيانو د حال بيانولو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمايلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَٰلٍ كَبِيرٍ﴾ (١)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته يوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکيداران (پيره داران) د دوزخ، آيا نه ؤ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ويروونکی (پيغمبر په دنيا کښې) نو وبه وايي (منکران) هو په تحقيق راغلی ؤ مونږ ته ويروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وويل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هيڅ شی نه يئ تاسی مګر په ګمراهی لويه کښې.

دغه ډول الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(١) سورة ملك: ٨، ٩ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا۔ قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۔ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په تیل وهلوسره) جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوئ دوزخ ته، نو پرا به نستی شي دروازې دهغې او به وایی دوی ته محافظان (څوکیداران) ددغه دوزخ آیا نه ؤ راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه د قرآن د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسی نه، ؤ به وایی دوی (کفار) ولې نه راغلی ؤ مونږ ته او لوستلی یې ؤ مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم دعذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول گرځولو په برخه کښې داسې ویلې دی:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کریم کښې دی په هغې یې عمل وکړ نو الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې گمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بدبخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ - وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ - (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیري کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره ورونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل یې په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوي نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته وبه رسیږي دوي ته عذاب په سبب د هغې چې دوي فاسقان دو.

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة : ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه -

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ٥ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ٥ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ﴿١﴾

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسیٰ ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وُو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړې دی مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دی بیان کړې تا ته او خبرې کړې دی الله تعالیٰ موسیٰ سره خبری کول او لیږلی مودی رسولان زیری ورکونکی او ویره ورکونکی د دې لپاره چې نه وی خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

---

(۱) سورة النساء: ۱۶۳ - ۱۶۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همو د ارنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی را لیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان، لکه یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بنده ګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښی د واسطو په ثبوت باندي چې هغه واسطي د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوك منکرشی هغه د دغه ټولو ملتونو او د یانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښی نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د (الـر) او (حمٓ) او (طس) والا سورتونه، او د دی په شان نور سورتونو شو، په دغو کښی د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې او د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو ـ

الله تعالى د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کنلې وو بیان کړې دی او فرمایلې دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ. وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوئ ته به مدد ورکولې شي، او بیشکه لښکرې زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (پر کافرانو)

همدغه ډول الله تعالى فرمایلې دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او مدد کوله، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمه به شي، وبه دریږي، شاهدان (له ملائکو، انبیاؤ، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صفّت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران هغه ډول واسطې دي چې د دوی اطاعت، پیروي او تابعداري حتمي او ضروري ده لکه چې الله تعالی فرمایلي دي:

(وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللهِ)(۱)

ترجمه: او موږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چې د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره۔

او همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسي چې محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداري وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره۔

همدغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) ال عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړ په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ دده او مدد یې وکړه دده او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده دده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصي موندونکي دي.

او د قرآن کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب (الله او امید لري د ثواب او نعمتو نو د روستني ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر.

غَیرِ مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وکرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزي نصرت

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کوئکي او دسې او د حاجت سرکولو په امید تر ینه د ځپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظیم او خطرناك قسم شرك دی چې الله پاك د هم د غه شرك په اساس مشركان كافران بللي دي ځكه چې دوی او د الله تعالیٰ نه په غیر بل څوك متصرفین او سفارشیان نیولي وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالكان ګنهل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاك په دې باره كښې داسې فرمايلي دي:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې كړل اسمانونه او ځمكه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو كښې دي په شپږ ورځو كښې بیا استوی وكړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوك دوست او سفارش كوئكی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي دوی خپل پروردگار ته، نه به وي دوی لره سوا د الله نه دوست څوک او نه سفارشي (شفاعت کوونکی) دی له پاره چې دوی پرهیزگاري وکړي.

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دې هکله الله تعالیٰ فرمایي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا) (۲)

ترجمه: ووایه (ای محمده!) دوینه چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سوا د الله نه دمدد گمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسونه، او نه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری۔ هغه کسان چې د دوی یې عبادت کوی (رامد د شـه ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته)، او امید لری د دوی د رحمت د هغه (الله)، او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شی

هم د غه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَّمَا لَهٗ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيْرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهٗ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دو بیته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو په دوی باندی د آلهه وُ، په غیر د الله نه چې د دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پیدا) ته او بنکته)، او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد
د الله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه
ته، یا د هغه چاپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت
کولو اجازت وشي .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : ځنی قومونه وو چې
هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه
السلام او عزیر علیه السلام او فرښتې بللی، نو الله پاك
دو یته د دې حقیقت څرګند ه ونه وکړه چې فرښتې او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه
د دوی د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوی
په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه
د عذاب نه په ویره کښې دی .

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی : -

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ
مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا
يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَیَاْمُرُکُمْ بِالْکُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و دا ییې خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وایي) شئ تاسو الله والاخلق (عالمان عاملان)، په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې و نیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګئ او عبادت حقدار ګڼل کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښې ورته د رامد د شه آوا زو نه کوی، په دې باندې کوی (ما فوق الاسباب تر بینه)، د کټو دلاسته راوړلو او ضرر د فع کولو غوښتنه کوی، له دوینه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښې

---

(۱) سُورَةُ آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر کېدل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطي دي.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د دة د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان د وبیته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته ور ښای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کانې بوټي او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولي - او چې کله پیغمبران د اسیاؤ نه پرته او ملائکی د الله د حکم او ورکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی د هیڅ بې وسئ څرګند و نه کوی او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم به دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ثمقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یې د رسته او پرځای د ه ځکه د غه کسان د دینی علو پوهان چې کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یې په قطعي او یقیني توګه حجت د ه ځکه چې د دی ټول په اجتماعي ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوی ترمنځ په کوم شی کښې اختلاف ولیدل شی نو حکم یې د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښې او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښې لټول پکار دی چې هغې ته یې رجوع وکړی ځکه چې یو یې په یوازې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښې د هر کس د کلام یعنې خبرو یوه برخه یې د منلو وړ یې، منل کیږی او یوه برخه یې د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دی او شک نشته چې
پیغمبرانو د ځانه روسته دینار او درهم په میراث
سره نه دی پرېښودی بلکښی هغوئ په یقیني ډول
سره پرېښی دی نو چا چې د غه علم واخست او زده
یې نو ده پوره برخه ترلاسه کړه. دا د هغه حدیث
جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره
روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو
په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښی د وساطت دنده ک
لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په
دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی
ته د مخلوق اړتیاوی وړاندی کوی او الله د دغو
واسطو په وساطت او سفارش سره بنده ګانو ته لار
ښودنه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس
مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته (واسطوته) وړاندی
کوی، او هغوی په دې باره کښی بیا د الله تعالی څخه
سوال کوی او مثال یې داسی دی لکه څنګه چې د
پاچایانو په وړاندی واسطې قرار لري چې د غه واسطې
په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو
په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لري. نو
د دی دَ اولس یعنی رعیت اړتیاوی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنې اولس ځینې مطالبې د غوواسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیمًا نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږی، او یا داچې په مستقیمه توګه [ئې] د حاجت منولو د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو کښې [ئې] یا ته فائده دی ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې د ویستلو غوښتنه تربینه وشی که توبه یې و یستله ښه ده، او که توبه یې ونه ویستله نو قتل یعنې وژل دې وژلی شي.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکو او پاچایانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وي خبر ورکوي، لکه څوک وايي چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبرېږي مګر هله خبر شي چې څينې ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډېرپټو خبرو باندې پوهیږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ) دا الله ښه آورېدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بېلا بېلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریاد و نه آوري، او د یو آواز اورېدل، دی د بل آواز د اورېدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولی شي او نه د دښمنانو په مقابل کښې د فاع کولی شي نو هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونينو او مرستيالانو د نيولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
نا قصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستی ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمايلي دي؛
(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللهِ
لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي
الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهٗ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيْرٍ -) (۱) ترجمه يو ځل محکيني شوی
دی وړی کتل شي -

د غه ډول الله تعالی فرمايلي دي :

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا -) (۲)
ترجمه: وداپه ټوله ستاينه الله تعالی لره ده هغه ذات
لره ده چې نه يې ولد نيولی دی او نه ورسره څوک په
پادشاهۍ کښې شريک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې رکتاب بيان
وايي، او په لويی سره يا دکړه الله لره (هر وخت)
په لويی کامله سره -

---

(۱) سبا : ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل : ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځئ نه چې مددګار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله (ج) د هغو ټولو خالق، پالونکي او مالک دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دي هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالا نو معاونت ته احتیاج او ارتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال وي (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوک په سلطنت (واکمنی) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ.

دریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور نه په دې مورد کښې په دا سې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ایراده کښې د ملت دارتیاؤ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دی امله چې د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړی دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکی د وینا تأثیر لاندی کومې چې تشویق او تخویف د واړه او فا ده کوونکی غلی دی.

اما الله تعالی د ټولو اشیاؤ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په ځینو اولاد باندې ترحم لرو، الله پاک د دی نه هم زیات په ځینو بندګانو باندی مهربان دی! -

د غه ډول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک د اراده پوری اړه لری که الله پاک د کوم شیز د پیدا کیدو اراده کړې وی نو هغه په وجود کښی راځی او که الله تعالی یې اراده نه وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د ده (الله) چې کله د ځینو بند ګانو له پاره د کټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پوری مربوط ګرځولی وی نو بیا دغه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، دعا کول ور ته شروع کړی او په دې برخه کښی ور له په سفارش بنا وکړی، او دغسی د دی نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکی د عاګوی او سفارش والا یه زړه کښی یی د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی د ه -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوك دی اموجود وسی چې هغه دی الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف ته باندی مجبور کړی او یا دی هغه الله پاك ته په هغه څه باندی مجبور کړی چې الله پاك په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلود ه، او داسې څوك هم نشته چې هغه الله پاك لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم د غه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت...الخ یعنی ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وی را باندې ورحیږه. بلکښې په یقین سره دی سوال کوی ځکه چې الله پاك مختار دی څوك یی مجبوره ولی نشي.

شفاعت د الله پاك د اذن پوری اړه لری

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړې په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاك فرمایلی دی:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس داخبره يې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه بللی شي، هغه نه واکمن دی او نه ورسره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دی د الله لپاره معاون دی او شفاعت نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کټه نه شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچايانو سره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسيږي او ويره حس کوي، او کله يې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبول چې د دوی د پاچا سره کړي وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبیٔ او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی چی دی خپلی او خپل نبیٔ خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبیٔ مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل نو کر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده سره داویره پیدا کیږی چی یا به یی د امرحمته سرغړوونه وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی

د بنده گانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چی بایی ترینه تمه کیږی او یایی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ شُرَكَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ) (۱)

ترجمه: خبر دار یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولې، او تابعداری نه کوی دوی مگر د گمان، او نه دی دوی مگر د روغژن، ا تکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد، نازولی پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او د مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان گڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحٰنَهُ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: او بندگی کوی دا خلق په غیر الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې دا کسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه نه آیا تاسو خبروئ کوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی دا سې شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او بر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا د نکه الله تعا

---

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ قُرْبَانًا آلِهَةً ۖ بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ ۚ وَذٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله د دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکې ورک شول (دعنا) په وخت کښې (له دوی څخه) او هم دا دی دروغ د دوی او هغه څه چې تړي یې دوی (پر الله).

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبرولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللّٰهِ زُلْفَىٰ) الآیه (۲)

ترجمه: (او وېل دوی): عبادت نه کوو مونږ د دوی مګر د دې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰئِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا.) الآیة (۳)

او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا. (۱)

مګر سفارش وال او دعا کوونکي صرف هغه ډول سفا‌ش او دعاکولې شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وي، پس دی هغه ډول شفاعت نه شي کولې دکوم څخه چې منع راغلې یې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو الله تعالی فرمایلې دي:

(مَاكَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګرکه وي دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی د دوزخیان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د پلار

---

(۱) بني اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدې وه چې کړې (پاره) یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیمؑ) سره بس هرکله چې ښکاره شوه ابراهیمؑ ته چې دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیمؑ خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک ؤ. او دغه رنګ الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلي دي:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د د وی کښی که وغواړی ته بخښنه د د وی له پاره (وکه یې) و نه غواړی د د وی له پاره، هیڅکله به و نه بخښي الله د وی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چې الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړي دي، او د دی خبرې څخه یې اخبر ورکړي دی چې دی (الله) د وی ته بخښنه نه کوي (او فرمایلي یې دي:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښي چې شرک او کړی شي د هغه سره، او بخښي هغه ګناهونه چې کم دي د دینه هغه چاله چې اراده وفرمایي د مغفرت یې. د غه رنګ

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِۦٓ ۖ إِنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ فَٰسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هيڅ كله مه كوه مونځ (د جنازے) په هيڅ تن له د غو (منافقانو) چې مړشي، او مه دريږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، يا تدفين د اهتمام له پاره) بيشكه دغه (منافقان) كافران شوي دي په الله تعالى او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوى په داسې حال كښې چې دوى نافرمان وو. - همدا رنګه الله تعالى فرمايلي دي:

(ٱدْعُوا۟ رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ.) (۲)

ترجمه: وبولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بيشكه چې الله نه خوښوي تيريدونكي (له شرعي حدودو نه په دعا كښې). - او په دعا كښې د شرعي حدو د څخه تجاوز دا دي چې بنده دا الله پاك څخه د هغه كار كول غواړي چې الله پاك هغه كار نه كوي د مثال په توګه دى نبي نه دى او د الله پاك څخه د پيغمبرئ مقام غواړي، يا د مشركانو له پاره د مغفرت سوال كوي او داسې نور شوا و يا دا چې د الله پاك څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوي، پس سفارش کوونکی هغه څوک دی چې الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړې وي، او بیا دی هغه ته د ګناه غوښتنه کول شوي په دغه غوښتنه (دعا) کښې ګناه نه وي، که چرته یوتن یې داسې څه وغواړي چې ورله مناسب نه وي نو بیا په هغې باندې تېنګار نه کوي لکه چې هغوی په هغې باندې د تېنګار کولو څخه لکه چې الله تعالی فرمایي معصوم دی:

﴿ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴾ (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی زما د اهل څخه دی، او بېشکه وعده ستا سوحقه ده، او ته تر ټولو ښه حکم کوونکی یې، بیا الله پاک و فرمایل:

﴿ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ـ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی، پس
دُ عَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره د هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تاته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه ځما! یقیناً زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته مالره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ماته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هر سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
کوی د هغه سفارش
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پوری اړه لری پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د دعا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دی ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کڼل بې له دی چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید کڼل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیکړتیا وجه ده او په ګلی توکه دا سباب و څخه سترګی پټول چی هیڅ وجود نه لری دا د شریعت بې اعتباره کول او ورباندی داغ لګول دی، بلکښی په بنده باندی دالازم دی چی دی به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوی او امید به ترینه ساتی او دا ځکه چی الله پاك دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نورشیان چی خوښ دی وی اسباب مقرر کړی دی۔

دَادُنی په حق کښی دَاعلیٰ له طرفه دُعــا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقی دی

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چی لوړی مرتبی خاوندیی د ټیټی درجې د څښتن له پاره کولی شی او د ټیټی درجې والا یی د لوړی درجې خاوند په برخه کښی کولی شی لکه چی دانبیا ؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړی وه (۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دا داعلیٰ له طرفه دادنی په حق کښی د دعا کولو مثالونه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضي الله عنه د دعاکولو له پاره غوره که او ورانندې یې کړه - د غه ډول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډک دوسفارش کوونکو سرداردی، او دیو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د هم ده په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعني کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره هغه څه ووایئ چې هغه یې وایي (د آذان کلمات ورسره تکرار کړئ) او بیا ورته پر ما باندې درود ووایی ځکه هغه

---

(۱) وَاْدِلَتْ له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پرما باندې یو وار درود ووایي الله پاک په هغه باندې لس کرت درود وائي بیا ورپسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړې حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چې د الله تعالی د بندګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو وسم بیس څوک چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله او غواړي نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده ـ

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په څخه بنه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې وفرمایل : (یا اخی لا تنسنی من دعائک) (۱) ای روره که! ما په د عاکښې له یاده مه او باسه ـ

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتې دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، لیکن د غه غوښتنه د دې جهلې څخه نه ده چې دې کښې د خپلو امتیانو څخه سوال کړی بلکښې دې دوی ته په دې باندې د اسی امر کوی لکه څرنګه چې دې ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې په کومو چې ثواب حاصلیږي، امر کوی، د رسول الله صلی

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله دی او هغه ضعیف دی ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې
چې د دوی له خوا ترسره کیږی د دوی په شان اجرئ
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدی .... الخ
یعنی چا چې د نیکئ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجردئ چې د ده تابعداری
وکړی بې له دی چې د دوی په اجر کښې څه کموالئ راشی
او څوک چې د گمراهئ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده
باندې به د هغه چا د گناه په اندازه گناه پیټی کیږی
چې د ده پیروی کړی وی بې له دی چې د دوئ د گناهو
په بار کښې څه کموالئ راشی۔
پس په د اسی حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د ده له پاره د دوئ په ټولو هغو اعمالو کښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړی وی، د دوئ
په شان اجر دی۔
د غه ډول کله چې د وی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود د وائې، نو الله پاک په هر یو د هغوئ
باندې لس ځلې درود وائې رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوئ د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا ځکه خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعا دَاعِيْ او مَدعوٌّ له دُوارو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو دغه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دي هم دومره وي.

په یو بل حدیث کښې داغلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوةُ غائبٌ لغائبٍ» (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول د دعا په غیاب کښې د یوچا له پاره دعاکول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعاکوونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږي اګرچې دعاکوونکي په دې نه پوهیږي د هغه فتح چې دعا وي له غوښتل کیږي تیت شوي، له دې امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښې کومه دعا کوي نو په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږي او هم پیری هغه چا ته فائده رسیږي چې دعا ورله غوښتل کیږي۔

پس چا چې بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په سره یې خپل ځان او د عاکوونکي دواړو ته کته رسول مقصد وي، نو دي او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده خپل دعاکوونکي ورور د مطلوب په لوري د هڅاوه او د هغه څه تر سره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره په کښې فائده او ګټه ده۔

پس غوښتونکي په دعا سره د داسې فعل چې دواړو ته پکښې فائده وي د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوي چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږي او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږي ځکه چې دغه مامور یې دي نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښې لکه چې الله تعالی فرمایلي دي، بنده ته مامور ګرځولي شوي دي: «وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ»(۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه څپلی او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِیْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا ئې له کوم وخت چې ظلم وکړ دوی په ځانونو خپلو داغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالیٰ لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دی امر شوی دی چې دی د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړی ولې دا خبره دیاوونی وړ ده چې الله پاک مخلوق ته د دې امر نه دی کړی چې دوی د نورو مخلوق له پاره د دا سی شی سوال وکړی چې الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښی الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالیٰ عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او د غه راز الله تعالی ته د نزدې کت وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړی نو د الله پاك د لوری د لوی احسان او انعام (پیرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاك په بندګانو باندی د هغې پیرزوینه کړی ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د غه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار (نیك عمل) وکړی، نو په ایمان کښې یې زیاد ت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارك قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ.) (۱)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ یُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِیْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوك چې د الله او د الله د رسول ومني نو د غه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دی الله پر هغوی باندی ۔

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پر ته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخې د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی ۔

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او دا اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی ۔

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته یه څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې له دغه ځنه دي چې د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښي الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده ځنه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی.

او س په دي لړکښي د دعا غوښتونکی نیت ته کتل پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (دعا کونکی) ته او یا د ځان او دعا کونکی دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دي سره د دعا غوښتونکی ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوازې ځپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (دعا کونکی) ته یې څه ورسیږي، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه کوي، بلکښي د دغه راز سوال څخه یې نهی کړي ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښي داسې یو سوال دی چې د چا له پاره پکښي د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې د ده ته راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسانات کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښي د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښي الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه ذکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اگر چې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نه گناه کارېږی امابیا هم مامور به، او ما یؤذن له فیه، یعنې هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لری۔

د مثال په توگه استرقاء، یا دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه دغه کار اگر چې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او دا هغه خوک دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی ر مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسیلې په توگه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار اخلی۔

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دې مسئلې په هکله مابل ځای کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد داد ی چی هرڅوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچاپانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نو هغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا (بتان) دا نبیاوو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!

همدارنګه دا هغه ډول شرك دی چی الله تعالیٰ د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

((اتَّخَذُوٓا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړکړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالوا و حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مګر د دی نه چی بندګی دی وکړی د وی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغی نه چی دوی یی ورسره شریك ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعه راز دالله تعالی څخه په مستقیمه توګه دسوال

کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ

دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا

بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ .) (۱)

ترجمه: او هرکله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان

زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم دعاد دعا

کونکي کوم وخت چې دعوا وکړي له ما څخه پس و د منې حکمونه

زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول

د دعا سره) بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي -

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي.

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شې (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو

ځان ستړی کړه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت

او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالی فرمایي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ

فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف ورسیږي تاسو ته په دریاب

کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتونو

کښې په غیر د الله تعالی نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوْءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ)۔(۱)

ترجمه: بلكبنى هغه څوك (غوره دى) چى قبلوى سوال د عاجز (بيكس او ناقراره) كله چى وبولى دغه مضطر هغه لاله اولرى كوى سختى او كرځوى الله تاسو لره خليفګان په ز مكه كبنى.

دغه راز الله تعالى فرمايلي دي:

(يَسْئَلُهُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِىْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال كوى د الله تعالى څخه هر هغه څوك چى په آسمانونو او ځمكه كبنى دى هره ورځ الله په يوبل شان كبنى دى.

په الله باندې توكل او يوازې د الله تعالى څخه ويره او اميد ساتل د توحيد څخه عبارت دى

شك نشته چى الله پاك د خپل مبارك كتاب په ذريعه سره هم د شرك جرړې قطع كړې دى او هم يې په دغه كتاب كبنى د توحيد د دغه ډول پوره وضاحت او بيان كړى دى، او د په دى خاطر چى هيڅ يوكس د الله تعالى څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲۔ (۲) رحمن: ۲۹۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندې تو کل و کړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالی په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقو نه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ څه په ایاتونو باندې یې دله لږ څه (دنیا)

همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ). یعنې ځنه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ) (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له ما نه ویریږئ که چېرې یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالی فرمایي:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا رندې رسیدلي تا ته حال د هغو کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قایموئ یعني سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له دنه.

دغه رسول الله پاک فرمایلي دي.

(انَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ). (١)

ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او په ورځ آخرت او سمویې اداء کړې دي لمونځ او ورکړې یې دي زکوة او نه دي ویرې د لې مګر د الله نه یعنې په غیر د الله څخه د بل چانه نه دي ویریدلی.

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت په الله او د الله د رسول د ذاړه کیږي، او ډیره به یواځې د یو الله څخه کیدای شي.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِيْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَرَسُوْلُهٗٓ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ). (٢)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوي وای په هغه څه

---

(١) التوبة: ١٨ (٢) التوبة: ٥٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ۋ د دی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (له بل غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاك د غه مبارك قول دی چې فرمایي :

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دی ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو و یریږئ له دوی نه پس د غه ویرو لولاسیات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې د غه پوره توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یوازې الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بندګۍ وړ نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې برخه کښې ښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ص خوښه وی بلکښې داسې وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ص خوښه وی.

یو څل یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا، آیا زه دې لله شریک وګرځولم ؟ داسې ووایه: (ما شاء الله وحده) که یوازې الله خوښه وی- (۱)

---

(۱) په اوسني وخت کښې د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځي او بیا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالي ورسره مل شي نو دا که خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادي لحاظ سره اړتیا لري په خطاب کښې وایي: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږي، په خدای (پاتې ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لو یه رقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یادکړی او یا دا چې چُپ د دسی. همدا رنګه یې فرمایلی دی: چا چې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندی لو یه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځید یعنی د الله پاک سره یې شریک پید اکړو -
دغه رول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم ابن عباس رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه و چې شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې ځکینې دی را تلونکی دی، او ته ورسره ځنګ کیږی، یعنی کوم شی چې تا ته د رسیږی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښ وکړی تا ته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د ګټې له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان در ورسوی نو تا ته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاڼی ضلا) او تا باندی هم سپارلی دی، خدای ا و تا ته هم سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه رول اقوال شرعا نارو ا دی ځان ساتنه و رنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی وُ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول و وایئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبرُبت و نه ګرځوې چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالي او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندې
درود او وایې، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ما ته را رسیږي.
همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې و فرمایل: په یهودو او نصاراوُ دې
د الله لعنت وي ددې د خپلو انبیاوو د قبرو نه ځنې
مساجد جوړ کړي وُ-ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو ځنې و یرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلي وُ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړي نو حتما به یې قبر
مکشوف یعنې ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه درلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي[1] «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

---

(۱) نکته چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره د کور ځنه د باندې دفن کیدل دي.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سند په لحاظ سره جید او کره دي.

(په روستني حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې و دا له دا په ګوته کړې دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو ځنه مساجد جوړ کړي وُ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه دول افعالو د عمل ځنه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي وُ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوهول په کار دي چې د (اِتَّخَذُوْا قُبُوْرَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو ځنه مساجد جوړ کړي وُ، څه مقصد کیدی شي؟.

شیخ محمد ناصر الدین الباني د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پورې بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې بو زیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیا یې د غه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسی معنا کړې دی:

۱ - په قبرونو باندی لمونځ کول یعنی په قبرونو باندی سجده ایښودل.

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل.

۳ - په قبرونو باندی جوماتونه (مسلجد) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده.

شیخ البانی داهم لیکلی دی چې امام شافعی (رح) ویلی دی چې حدیث دغو دری واړو معناګانو ته شامل دی.

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضح تل شی په اوسنی وخت کښې د هر یوی له پاره مصداق وجود لري. څکه داسی جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندی د پاسه آباد شوی دی، او خلک پکښې لمونځ او کوی.

د دغه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښې او د نوروځایونو کښې د قبرونو په منځ او د یا خوا و شاکښې جوړ شوی دی، او دغه ډول په څنو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا امامانو مړی د څنو خود غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلی په لوری مخې ته واقع کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، دركاله كانو او په اصطلاح زيارتونو كښې سجده او انحناء او د قبرونو ښكله ول او هم كول د قبر پرستو او زيارت پرستو له خوا يوه عادي مسئله ګرځيدلې ده. په دې هکله د زيات تفصيل له پاره د شيخ البانی كتاب (تحذير الساجد من اتخاذ القبور مساجد)، ته مراجعه وشي الله پاك دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدايت وکړي، او د هر ډول شرك او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان كښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پيدا کړي دي انکار تري نشي کيدای

مؤمن سره له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاك د هر شي پالونکی او مالك دې، خو دی نه ګاسره دې د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پيدا کړي دي انکار نشي کولای د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لكه چې فرمايي باران يې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴-

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولي دي الله تعالی
د آسمان له طرفه له اوبو څخه نو ژوندی کړې ده په
هغو اوبو سره ځمکه پس د مړ والي د هغې نه او خپاره کړي
یې دي په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژوندو سره یعنې خوځیدـ
ـنکو څخه .

دغه راز لمر او سپوږمۍ دي هغه شیانو له پاره اسباب
ګرځولي دي د کومو وجود چې د دغو دواړو یعنې لمر او سپوږمۍ
پورې اړه لري .

دغه ډول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا
او سفارش سره حاصلیږي اسباب ګرځولي دي .
د مثال په توګه په مړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې
د لمونځ ادا کول شول ، ځکه د جنازې لمونځ د هغو اسبابو د
جملې څخه دی چې الله پاک د هغې په توسط سره پر مړي باندې
رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه ادا کونکو
ته ثواب ور کوي .

اما په اسبابو کښې دې ټکو ته متوجه کیدل په کار دي
یو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم
ځانګړي سبب په پام کښې ونه نیول شي بلکښې د دغه سبب په
څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي
او د دې سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره
کښې څینې خنډونه هم وي چې د هغې لرې کول هم ضروري دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو که چیرته اسباب بشپړه نه شي او خنډونه له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اګر چې د خلقو خوښه نه وي، او کوم شی چې د خلقو خوښه وي نو د هغې وجود هله ممکن ګرځي چې الله پاك یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دویم دا چې د یو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې د یو داسې شي سببیت ثابته وي چې باور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې ګمان اوسي چې نذر د مصیبتونو د مخ نیوي او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنی د عباداتو توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائزندی چې د ی د الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وو ای راوبه بلي او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چې دی په دی ګمان اوسي چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځنو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړی دای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې وربانډی د انسان له پاره عمل ترسره کول اګر چې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

د اخبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله د انسان سره د ځنو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی د الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان ځنې حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځي هغه ډیرلوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځي.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسد و تقلیل، او د له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او ګټې د سولو اړخ راجع او ښایت
متصور دی او د کومشی څخنه چې یې منع کړې د که
نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجع او زیات
متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل
لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي
نو په لنډو ول سره ور باندې رڼا واچول شوه
والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه
اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library